

Syysseminaari pohti paimensukuaisen lapinkoiran tulevaisuutta

Teksti ja kuvat Seppo Haapanen

Paimensukuaisen Lapinkoiran Seuran syysseminaarin aamupäivä oli tarkoitettu seuran jäsenten ja kutsuttujen ulkopuolisten yhteiseksi. Ohjelma ei toteutunut aiotussa muodossa, koska paneelia ei voitu järjestää, mutta asiat tulivat muutenkin esille alustuksissa ja niitä seuranneessa keskustelussa.

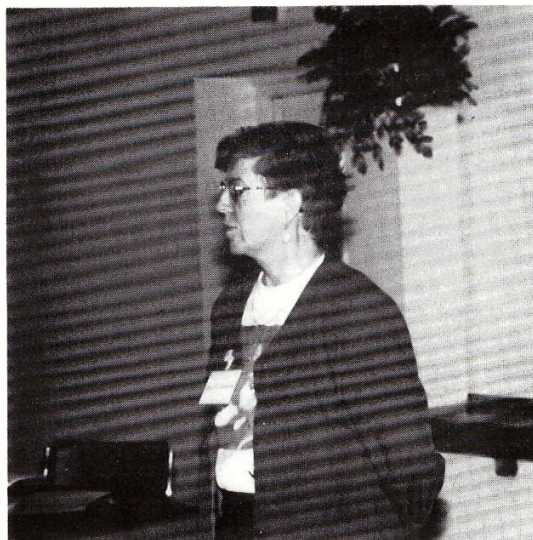
Seminaarin tunnelma oli aluksi varautunut, mutta vähitellen keskustelu lähti liikkeelle. Jonkin verran epätietoisuutta tuntui olevan varsinkin kutsuttujen keskuudessa siitä, miksi seminaari on järjestetty, mihin sillä pyritään.

PLS:n puheenjohtaja **Seija O. Lähdesmäki** selvitti seminaarin taustaa avauspuheenvuorossaan.

- Seminaarin yksi lähtökohta on se, että seuran kevätkokous -94 velvoitti hallituksen toimimaan niin, että keskustelua lappalaiskoirakentän tilasta ja tulevaisuudesta jatketaan. Koska asiasta käytyihin neuvotteluihin on yleensä osallistunut suhteellisen suppea joukko ihmisiä, hallitus päätti järjestää seminaarin, jotta mahdollisimman monella seuran jäsenellä olisi tilaisuus tulla kuulemaan ja keskustelemaan siitä, mihin lappalaiskoira-asiassa ollaan menossa - ja mihin on mahdollista mennä, Lähdesmäki totesi.

Hän pahoitteli, että monet kutsutuista ulkopuolisista asiantuntijoista eivät noudattaneet kutsua, ja toivotti tervetulleiksi ne ulkopuoliset, jotka olivat kutsua noudattaneet: **Leni Nousiainen** (Suomen Kennelliitto), **Manne Raitilan** (Lappalaiskoirat ry), **Matti Takasen** (Lappalaiskoirat ry) ja **Antero Hakalan**.

PLS:n kasvattajatoimikunnan vetäjä **Eeva Kähönen** selvitti alustuspuheenvuorossaan tähänastista neuvotteluprosessia aina seuran perustamisesta v. 1981 lähtien. Alkuvuosinaan seura pyrki viemään paimensukuaisen lapinkoiran asiaa eteenpäin Kennelliiton kautta, mutta ilman tulosta. Kennelliitto jätti asian rotujärjestöjen kesken selvitettäväksi, ja mm. tulehtuneiden henkilösuhteiden vuoksi asiaa ei päästy eteenpäin. Seuraava merkittävä vaihe oli Antero Hakalan Kennelliitolle vuonna 1985 tekemä ehdotus, johon ei tietävästi koskaan tullut vastausta. Seuran johtokuntakaan ei jostain syystä lämmennyt tälle ehdotukselle. Vuosien mittaan keskusteluja käytiin epävirallisesti yksityisten ihmisten kesken. Virallisesti neuvottelut käynnistettiin uudelleen vuonna 1992 **Lasse Tuomisen** aloitteesta.

PLS:n puheenjohtaja Seija O. Lähdesmäki avasi seminaarin.

Neuvotteluprosessin aikana PLS julkaisi oman kannanottonsa (Kannanotto lappalaiskoirien uudelleenjärjestelyä koskevassa asiassa); siinä esitetyn ratkaisuehdotuksen mukaan paimensukuaisella lapinkoiralla olisi oma asema lappalaiskoirakentässä. PLS esitti, että lapinkoirarekisterissä olevat koirat jaotellaan kahteen tyyppiin, lapinkoiraan ja paimensukuiseen lapinkoiraan, joilla kummallakin on oma rotumääritelmänsä ja oma arvostelukehänsä näyttelyssä. Kannanottoa seuraneet neuvottelut eivät vieneet asiaa eteenpäin, keskustelu oli haja-naista.

Eeva Kähönen toivoi, että syysseminaarissa yritettäisiin "unohtaa meidät ihmiset ja mietittäisiin paimensukuista lapinkoiraa ja koko koirakenttää - ja mietittäisiin myös kriittisesti kukin omia, mahdollisesti lukkiutuneita asenteita".

Kulttuurihistoriallisesti arvokasta koiramateriaalia

Antero Hakala selosti alustuksessaan seikkaperäisesti näkemystään siitä, miten paimensukuaisen lapinkoiran "eli pitkäkarvaisen porokoiran" asema tulisi vakiinnuttaa lappalaiskoirakentässä. Hakala on perehtynyt lapinkoiran juuriin 80-luvun alusta lähtien, jolloin hän suoritti paliskuntain yhdistyksen toimeksiannosta lappalaisen porokoirakannan kartoituksen.

- Lähdin mukaan onnellisen tietämättömänä siitä sopasta, mihin olin lusikkani pistämässä, Hakala sanoi seminaarissa. Toisaalta tietämättömyys lapinkoiraan liittyvistä kiistoista antoi hänelle mahdollisuuden tutkailla lappilaisten ihmisten mielipiteitä koiristaan ilman ennakkoehtoja.

Hakala tutki Lapin koiratyyppejä, mutta koska lähtökohtana oli poronpaimennukseen kelvollisen koiraa-aineksen selvittäminen, hän otti heti aluksi kartoitukseen mukaan käyttöominaisuuksia koskevan tarkastelun.

- Tehtävä osoittautui vaikeaksi. Törmäsin äärimmäisen kirjavaan maatiaiskoira-ainekseen. Osoitautui lähes ylivoimaiseksi tehtäväksi luoda siihen jotakin järkevää linjausta, jonka pohjalle joskus voitaisiin rakentaa jalostusohjelmaa.

Hakalan arvion mukaan lapinkoiraan liittyvien kiistojen juuret ovat juuri rodun pohjana olevassa kirjavassa koiraa-aineksessa, joka tarjoaa perusteita ja mahdollisuuksia hyvin erilaisten kantojen läpi viemiseen. Se, että lapinkoira kuuluu Kennelliitossa pystykorvajärjestön alaisiin rotuihin, on hänen mielestään alunperin sattuma - rotu olisi yhtä yhtä hyvin voinut kuulua johonkin paimenkoirajärjestöön.

- Näin pystykorvanäkemyks on lapinkoiraan kohdalla suorastaan runtattu läpi siitä riippumatta, että toisenlaisia näkemyksiä ja selkeästi toisenlaista koiraa-ainesta on olemassa. Selvitykseeni haastattelemistani 36 poronhoitajasta vain kaksi kannatti lyhytrunkoista pystykorvatyyppiä, kaikki muut pitkärunkoista - oli karvan pituus mikä tahansa.

Hakala pitää paimensukuista lapinkoira kulttuurihistoriallisesti erittäin arvokkaana koiramateriaalina, vaikka sitä syytetäänkin kannan ahtaudesta:

- Kanta on kuitenkin terve. Terveysten kannalta hätää on esiintynyt lähinnä niiden, jotka ovat väkisin ajaneet pystykorvamaista, virallista lapinkoira.

- Paimensukuista koiraa-ainesta on aivan tietoisesti pyritty siitoksilla saamaan virallisen linjan tueksi. Se johtuu tietysti siitä, että pystykorvamainen lapinkoira tarvitsee verenlisää, ja erilaiset sairaudet ovat ilmeisesti tulleet kannassa ongelmaksi.

Hakala ilmoitti haluavansa vielä 14 vuoden selvitelytyön jälkeen jollakin tavalla puuttua paimensukuisten lapinkoiraan asemaan koiramaailmassa. Näkemyksensä ja ehdotuksensa hän on koontanut esitykseksi Paimensukuisten lapinkoira eli pitkäkarvaisen porokoiran aseman vakiinnuttaminen lappalaiskoira rakentamisessa. Paperi päättyy kolmeen toimintavaihtoehtoon ja lopputoteamukseen: "Entisen tilanteen jatkaminen ei tule kysymykseen

- ellei tunturilappalaista pitkäkarvaista porokoiraa haluta siirtää lopullisesti muistojen joukkoon."

Hakalan esitys on julkaistu kokonaisuudessaan toisaalla tässä lehdessä.

Monivärisyyttä hyljittiin paimenkoiratyypin ominaisuutena

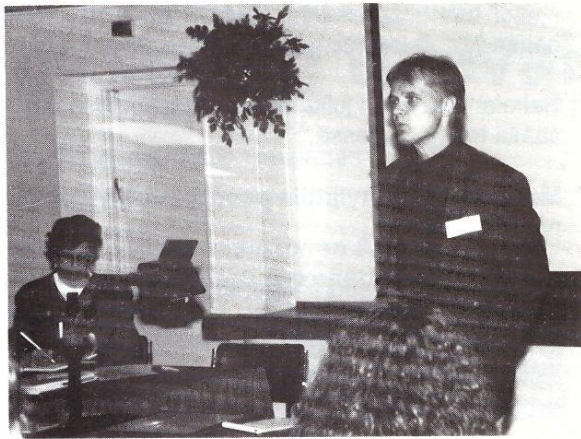
Hakalan esitystä seuranneessa keskustelussa Matti Takanen ja Manne Raitila esittivät "toisen osapuolen" näkemyksiä. Takanen mm. totesi, että koiran neliömäisyydestä on myös "virallisella puolella", Lappalaiskoira ry:ssä, riideltä niin kauan kuin rotua on kehitetty.

- Kasvattajilla on kuitenkin ollut koko ajan tavoitteena hieman korkeuttaan pitempi koira. Kenenkään en ole kuullut pyrkivän neliömäiseen koiraan, Takanen vakuutti. Hän myös vastasi Hakalan väitteeseen pyrkimyksestä täysin mustaan koiraan, että sinä aikana kun hän on kasvatettanut lapinkoira eli vuodesta 1979, missään vaiheessa ei tavoitteena ole ollut musta koira.

Hakala vastasi Takaselle, ettei kaikkia pystykorvatuomareita tietenkään voi panna samaan sakkiiin, mutta on selvää, että eräissä vaiheissa pyrittiin nimenomaan yksivärisen koiraan, koska monivärisyyttä pidettiin paimenkoiratyypin ominaisuutena.

Antero Hakala esitti alustuksessaan myös runsaasti kuvia.

Lappalaiskoirat ry:n puheenjohtaja Manne Raitila.

Manne Raitila ihmetteli aluksi, mikä seminaarin tarkoitus on - onko tarkoitus päästä johonkin yhteiseen näkemykseen, jota sitten vietäisiin eteenpäin?

Raitila totesi edustavansa seminaarissa sekä Lappalaiskoirat ry:tä että Suomen Pystykorvajärjestöä, jonka hallituksen jäsen hän on. Hän ihmetteli, miksi juuri Lappalaiskoirat ry:n kannanottoa perätään paimensukuisen lapinkoiran asiassa.

- On vähän sellainen tuntuma, että tässä noustaan latvasta puuhun, Raitila arveli.

Raitilan mukaan ainoa oikea marssijärjestys on, että Paimensukuisen Lapinkoiran Seura tekee asiastaan ehdotuksen Kennelliitolle, joka sitten kysyy rotujärjestön eli Pystykorvajärjestön kantaa asiaan ja se taas kysyy Lappalaiskoira ry:n kantaa.

- Ja jos tällaiseen ratkaisuun päädytte, toivotan onnea, Raitila totesi hiukan moniselitteisesti.

Seija O. Lähdesmäki vastasi Raitilalle, että PLS on pyytänyt Lappalaiskoirat ry:n kannanottoa, koska Kennelliiton johdon yksiselitteinen kanta on ollut, ettei PLS voi tehdä esityksiä, koska se ei ole Kennelliiton jäsenjärjestö; PLS:n on vietävä asiaa eteenpäin rotujärjestön kautta.

- Paimensukuisen Lapinkoiran Seuran harras ja tärkein toivomus koko tässä asiassa on, että meidät tunnustettaisiin joksinkin, ja että meillä olisi omis-
sa asioissamme sananvaltaa, Lähdesmäki korosti.

Leni Nousiainen kommentoi keskustelussa esitetyjä toimintavaihtoehtoja.

"Yksi kuva kertoo enemmän kuin sata sanaa." Seinälle heijastettuna neljä erilaista 'lappalaiskoiraa': "virallinen" suomenlapinkoira, paimensukuinen lapinkoira, ruotsinlapinkoira, lapinporokoira.

- Uusia virallisia rotuja syntyy siten, että jonkun maan kenneljärjestö hyväksyy ne, jonka jälkeen ne esitetään kenneljärjestöjen kansainväliselle kattojärjestölle, FCI:lle. FCI edellyttää mm. että rodussa on vähintään viisi toisistaan erillään olevaa, yhtenäistä kantaa. FCI on viime aikoina myös varoitellut luomasta liian herkästi uusia rotuja. Henkilökohtainen mielipiteeni on, että paimensukuisen lapinkoiran kohdalla päästäisiin parhaiten eteenpäin, jos siitä voitaisiin tehdä rodun sijasta rotumuunnos.

- Mitä tulee paimensukuisten itsenäiseen asemaan koiramaailmassa, niin Kennelliitolla on selvät säännöt siitä, miten järjestö voi päästä rotua harrastavaksi ja rotujärjestöksi. En yleensä käytä mielelläni sellaisia ilmauksia kuin "ei koskaan" tai "ei missään tapauksessa", mutta minulla on valitettavasti sellainen käsitys, että Paimensukuisen Lapinkoiran Seuran pääsy rotujärjestöksi on hyvin pitkän matkan takana.

PLS:n hallituksen varapuheenjohtaja **Mirja Siljan-der** korosti kommentissaan, että seura on edennyt asiassa Kennelliitosta saamiensa neuvojen mukaan: asian pitää lähteä liikkeelle Pystykorvajärjestön ja sen alajärjestöjen kautta.

- Pystykorvajärjestöstä puolestaan taas on todettu, että Lappalaiskoirat ry on se, jonka kanssa meidän on keskusteltava. Sitä me nyt olemme vuosikausia yrittäneet tehdä, ja olemme odottaneet Lappalaiskoirat ry:n kantaa asiaan.

- Selvitimme aikoinaan Kennelliiton kanssa myös mahdollisuutta päästä rotua harrastavaksi järjestöksi; sen esteeksi todettiin, että meidän tulisi ensin olla Kennelliiton jäsenjärjestö - ja toistaiseksi olemme halunneet pysyä erillämme. Olemme rekisteröity itsenäinen yhdistys, joka toimii - Kennelliiton ulkopuolella - paimensukuisen lapinkoiran säilyttämiseksi. Kun olemme saaneet virallisen vastauksen esityksiimme, voimme tehdä omat johtopäätöksemme ja ratkaista, mihin suuntaan lähdemme.

Pienen alkukankeuden jälkeen keskustelu lainehti vilkkaana salin päästä päähän.